

Był też Palestyńczyk, co z Żydem się bratał
W przyjaźni tej widząc nadzieję dla świata,
Strzelając do niego
Powtarzał: Kolego,
Ta krew nas połączy na lata.
Lecz w takiej przyjaźni nie widział Żyd cnoty,
Bo nie miał ochoty na nowe Golgoty,
Więc rzekł – przyjacielu,
My tu, w Izraelu
Nie mamy dla Ciebie roboty¹².

Izraelczycy i Palestyńczycy – dwa zwaśnione narody

Wybuch nowego, światowego konfliktu zawsze wywołuje poruszenie wśród opinii publicznej. Wiele słyszy się teraz o atakach terrorystycznych w Syrii, lecz to nie jedyna wojna na Bliskim Wschodzie. W mediach od wielu lat obecny jest spór między Palestyną a Izraelem, jednak powoli staje się on niezauważalny dla odbiorców. Dostrzegł go Jacek Kaczmarski i umieścił w utworze *Limeryki o narodach*. Zdecydowałam się opisać właśnie ten konflikt, aby zwrócić uwagę na jego negatywne skutki i przypomnieć o jego istnieniu. Pomimo tak długiego sporu, nadal pozostaje on nierozstrzygnięty. Zastanówmy się, co wywołało tak długotrwałą niezgodę.

Przyczyny i przebieg zatargu palestyńsko-izraelskiego

Początki tego konfliktu można dostrzec już w Biblii, w przypowieści o walce Dawida z Goliatem. Czyż nie jest to pierwszy spór między Żydem a Filistynem (współczesnym Palestyńczykiem)¹³? Skąd wzięły się animozje pomiędzy tymi narodami? Główną przyczyną była niekończąca się walka o terytorium. W swoich wykładach, żydowski pisarz Amos Oz, mówił: *W istocie jest to bolesny spór terytorialny „czyja ziemia?”. W gruncie rzeczy jest to konflikt między dwiema racjami, między dwoma bardzo silnymi, bardzo przekonującymi roszczeniami do tego samego małego kraju*¹⁴.

Współczesny spór rozpoczął się w XIX wieku, gdy pojawiła się myśl o powstaniu państwa żydowskiego. Po I wojnie światowej na terenach Palestyny zaczęli osiedlać się Żydzi, co nie spodobało się miejscowej ludności. Podczas II wojny światowej nastąpiła kolejna fala migracji. Żydzi byli prześladowani, a Palestyńczycy nie mogli odnaleźć swojego miejsca na Ziemi. Dlaczego, pomimo wspólnego cierpienia, narody nie mogły się porozumieć? Konflikt ten jest długotrwały i trudny do zażegnania, *między innymi dlatego, że w gruncie rzeczy jest antagonizmem między dwiema ofiarami*¹⁵, co podkreśla Amos Oz w swojej książce.

1 Jacek Kaczmarski, *Limeryki o narodach*.

2 <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Filistyni;3900932.html>

3 Amos Oz, *Jak uleczyć fanatyka*, Warszawa 2006 s. 44.

4 Tamże s. 58.

Po II wojnie światowej, w 1947 roku, została zwołana nadzwyczajna sesja Zgromadzenia Ogólnego ONZ, na której uchwalono podział Palestyny na dwa państwa – jedno arabskie, a drugie żydowskie. Niestety, już dzień później doszło do starć. Po proklamacji niepodległości Izraela, w 1948 roku, wybuchła otwarta wojna. W wyniku konfliktu zwycięski Izrael poszerzył swoje terytorium na niekorzyść Palestyny.

Kolejnym sporem, o niebagatelnej roli, była wojna sześciodniowa, która trwała od 5 do 10 czerwca 1964 roku. Jej konsekwencją było trzykrotne powiększenie terytorium Izraela, kosztem innych państw arabskich. W tym czasie rozpoczęła swoją działalność Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP)¹⁶, której głównym celem była walka o odzyskanie ziem przynależnych Palestyńczykom. Organizowała ona ataki terrorystyczne oraz operacje militarne przeciwko Izraelowi.

W sobotę 6 października 1973 roku, podczas żydowskiego święta Jom Kippur, wojska egipskie i syryjskie wkroczyły na teren Izraela. Izraelczycy nie spodziewali się ataku ze strony państw, które do tej pory były antagonistami, co przyczyniło się do zajęcia wschodniego brzegu Kanału Sueskiego oraz części wzgórz Golan. Wojna niosła ze sobą tragiczne skutki – zginęło od jedenastu do szesnastu tysięcy arabów i Izraelczyków¹⁷.

Podczas trwania konfliktu wielokrotnie próbowano podjąć mediacje, jednak nigdy nie przyniosło to oczekiwanego rezultatu. Oba państwa były zbyt przywiązane do swoich terytoriów, dodatkowo ani Palestyna, ani Izrael nie chciały opuszczać ważnych dla nich terenów. W 1982 roku Izrael podjął stanowcze kroki mające na celu zlikwidowanie oddziałów OWP stacjonujących w Libanie, co stało się początkiem kolejnej wojny. W niedługim czasie większość wojsk palestyńskich ewakuowano z tych terenów.

Nasuwa się pytanie, czy nie można by zakończyć tego konfliktu i ustalić sprawiedliwe zasady podziału terytorium. Otóż do takiego podziału już doszło. W 1988 roku proklamowano powstanie państwa Palestyna, jednakże większość narodów świata nie uznawała istnienia tego kraju. Pod koniec XX wieku Palestyńczycy, podczas powstania zwanego intifadą¹⁸, wielokrotnie podejmowali próby odzyskania należnych im terenów. Nie rozwiązało to sporu. Rozpoczęła się nowa rywalizacja o miasta, o pozbycie się wrogiej nacji ze swoich terenów. Jak widać, zakończenie wojny, na warunkach zaakceptowanych przez oba państwa, wcale nie jest takie proste.

Limeryk o wieloletniej niechęci pomiędzy narodami

Jacek Kaczmarski doskonale oddał istotę tego konfliktu w swoim limeryku. W prostych słowach opisał on kilkusetletnie relacje pomiędzy zwaśnionymi narodami. Utwór *Limeryki o narodach* zdecydowanie wyróżnia się na tle innych dzieł tego autora. Jest on pełen ironii i satyry,

5 <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Organizacja-Wyzwolenia-Palestyny;3951714.html>

6 James L. Gelwin, *Konflikt izraelsko – palestyński*, Kraków 2009 s. 215.

7 <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/intifada;3915190.html>

pomimo tragicznych konsekwencji tego konfliktu. Każda strofa zbudowana jest z dwóch spójnych limeryków o takiej samej budowie i układzie rymów (aabba), które tworzą tak zwany dyptyk¹⁹. W pierwszej części zwrotki autor wskazuje na wzajemne podobieństwo obu narodów. Obie nacje przez wiele stuleci walczyły o wolność i terytorium, co wyrażone jest w wersie: *ta krew nas połączy na lata*. Druga część strofy może być rozumiana bardzo dosłownie. Żydzi nie tolerowali Palestyńczyków w swoim państwie, odmawiali im pracy, mieszkania. Poprzez naciski chcieli wyrzucić ich ze swojego kraju. Palestyński pisarz Raja Shehadeh, w swoich reportażach, opisał bezprawie, które panowało w Izraelu: *Zabroniono Palestyńczykom korzystania z większości szos na zachodnim brzegu, zmuszając ich do podróżowania bitymi drogami. (...) Teraz po własnym kraju przemieszczaliśmy się ukradkiem, niczym niechciani obcy*²⁰. Autor opisuje prawdziwe wydarzenia z życia swoich bliskich, ukazując wzajemną niechęć narodów.

Puenta limeryku pozwala dostrzec różnice w sposobie walki Palestyńczyków i Żydów. Celem ludności arabskiej było odzyskanie całości terytorium i walka zbrojna z przeciwnikiem, natomiast wyznawcy judaizmu wykorzystywali swoją przewagę ekonomiczną.

Obecnie, jedynie uważny czytelnik jest w stanie dostrzec kontynuację tego konfliktu. Na łamach „Rzeczpospolitej”, w czerwcu 2016 roku, wspomniano o kolejnej intifadzie²¹. Przypomina to o nadal niezakończonym sporze. Czy konflikt kiedykolwiek zostanie zażegnany? Czy Izrael i Palestyna dostrzegą, jak wiele ich łączy i przerwą cierpienia narodów? Na razie te pytania pozostają bez odpowiedzi.

Bibliografia:

Gutowski Marcin, *Święta Ziemia. Opowieści z Izraela i Palestyny*, Kraków 2015.

Gelvin James L., *Konflikt izraelsko – palestyński*, Kraków 2009.

Najnowsza historia świata 1945 – 1995, pod red. Patka Artura, Rydla Jana, Wenca Janusza Józefa, Kraków 1997.

Oz Amos, *Jak uleczyć fanatyka*, Warszawa 2006.

Tarnogórska Maria, *Genus Ludens. Limeryk w polskiej kulturze literackiej*, Wrocław 2012.

Shehadeh Raja, *Dziennik czasu okupacji*, Kraków 2014.

Shehadeh Raja, *Palestyńskie wędrówki. Zapiski o znikającym krajobrazie*, Kraków 2011.

encyklopedia.pwn.pl

www.rp.pl/Konflikt-izraelsko-palestyński/306099879-Izrael-Nowa-intifada.html

8 Maria Tarnogórska, *Genus ludens. Limeryk w polskiej kulturze literackiej*, Wrocław 2012 s. 283.

9 Raja Shehadeh, *Palestyńskie wędrówki. Zapiski o znikającym krajobrazie*, Kraków 2011 s. 235.

10 <http://www.rp.pl/Konflikt-izraelsko-palestyński/306099879-Izrael-Nowa-intifada.html>